

Gospodar in gospodinja

LETO 1937

15. DECEMBRA

STEV. 50

Zanemarjeno sadno drevje

Članek »Sadjar pozimi« v zadnji številki »Gospodarja in gospodinje« je bil namenjen pred vsem naprednejšim sadjarjem, ki so kolikortoliko vajeni obdelovanja sadnega drevja. Današnji članek z gornjim naslovom naj bo pa v pobudo vsem tistim, ki še dandanes mislijo, da sadnega drevja ni treba obdelovati in ga puščajo v nemar leta in leta, tako da končno res zasluži malo častni naslov zanemarjeno sadno drevje.

Res je, da se je naše sadjarstvo v zadnjih letih močno izboljšalo. Mnogo se sadi, mnogo se stori v zatiranju škodljivcev in za izboljšanje njegove kakovosti. Na drugi strani je pa tudi res, da smisel za umno, sodobno sadjarstvo še ni prodril do slednjega gospodarja in do slednjega sadovnjaka. O tem nas prepričuje zanemarjeno sadno drevje, ki ga je še vse preveč, zlasti po takih predelih naše banovine, kjer je sadjarstvo bolj postranskega pomena. Prav posebno zanemarjeno je ponekod češpljevo drevje, pa tudi zelo stare jabolane in hruške, ki včasih že napol suhe še vedno zamažajo odrešenja.

Dvojno škodo utрпи lastnik, ki zanemari sadno drevje. Brez dvoma je prikrajšan v dohodkih, ker neobdelano sadno drevje nikdar ne daje toliko pridelka kakor primerno negovano. Trpi pa tudi gospodarjev ugled, kajti svet ga upravičeno sodi po tem, v kakšnem stanju je njegovo posestvo tudi na zunaj. Kakor je slabo izpričevalo za gospodarja, ako ima zanemarijene njive in travnike, hišo in hlev, otroke in živino, prav tako slabo vpliva na njegov ugled, sadno drevje, ki že od daleč sicer molče, pa vendar dovolj glasno, kliče po pomoči. Škodo ima končno tudi vsa pokrajina, kajti tujec presoja višino kulture najlaže po stanju sadovnjakov. Negovano sadno drevje okrog selišč je najlepša priča, da je prebivalstvo tudi v drugih panogah na višku kulture in da ne omalovažuje in ne zanemari novejših pridobitev na polju narodnega gospodarstva.

Zanemarjenost sadnega drevja se kaže posebno na starejših drevesih. Iz kore-

njače raste večkrat cel grm poganjkov, deblo in veje so pokrite z mahom in lišaji, v vrtu vise polomljene veje, od daleč nas zbodejo v oči grmi omele (ptičjega lima), ki se posebno dobro vidijo pozimi, ko je drevo golo. Zanemarienost kažejo tudi suhe veje in pa pregosta in vse navzkriž prerasčena krošnja. Vsa zanemarienost se poočituje zlasti pozimi, ko kaže drevo v svoji goloti še bolj očitno vse omenjene in še razne druge grdobije, ki so vse posledice popolne zapuščенosti. Prav zato pa ravno zdaj, ko gremo v zimo, opozarjamo gospodarje, da pregledajo svoje sadno drevje in če se čutijo po teh vrsticah prizadete, ukrenejo vse potrebno, da se iznebijo neljubega očitka, češ da še vedno trpijo na svojem posestvu zanemarjeno sadno drevje.

Zadeva tudi ni tako brezupna, da bi bilo treba kakih posebnih priprav in pa da bi povzročala posebne stroške. Edino dobre volje in nekoliko uvidenosti je treba pa se bodo premagale vse bolj namišljene nego resnične težkoče.

Nad zanemarjeno sadno drevje moramo iti z žago, strguljo, jekleno ščetjo, škarpami in nazadnje s kako mažo ali škropivom. Včasih je potrebna tudi sekira in kramp, pri češpljevih goščavah tudi motika in lopata. Če mogoče, naj se lotita zanemarijenega drevesa dva, kjer pa to ni mogoče, bo opravil z dobro voljo tudi en sam.

Najprej si ogledam drevo od tal do vrha ali pa narobe, kakor komu bolj ugaja in presodim ali je še vredno, da ga obdelam, ali je bolje, da ga umaknem, ker ni pričakovati od njega še kake koristi. Če je obsojeno na smrt, ni dovolj, da ga posekamo, kakor to delamo z gozdnim drevjem, ampak sadno drevo je treba izkopati s koreninami in zemljo poravnati, da se čez leto dni prav nič ne pozna da je na tistem mestu mestu rastle stara jabolana ali stoletna hruška.

Drevesa, ki ga hočemo obdelati, se lotimo v vrhu. Pred vsem odstranimo vse,

kar najbolj kaže zanemarjenost: suhe, odlomljene veje, suhe, morebiti že trhle štrclje ali čepe, grme o mele, ki jih moramo pa v živo izrezati, ker sicer iznova poženejo. Sele potem pregledamo vrh glede gostote vej in odstranimo zlasti veje, ki se križajo in ki delajo največjo zmešnjavo. Ko se tako pomikamo z vrha proti deblu, ne smemo spregledati morebitnih votlin in štorov, ki so nastali že pred mnogimi leti na mestu odlomljenih ali napačno odžaganih ali celo odsekanih vej. Votline in dupline treba razkužiti z arborinom in zamazati — zaliti, če le mogoče z betonom ali pa vsaj z ilovico in nazadnje za stalno pokriti z leseno deščico.

Ko je tako drevo rešeno najhujšega, vzamemo v roke strguljo, ki jo lahko naredi vsak kovač iz trioglatega kosa železa (za silo je dobra tudi stara motika na krajšem ročaju), in skušajmo spraviti tudi z debela in z debelejših vej vsaj največji mah in najbolj očitne lišaje ter staro skorjo, ki včasih pri zelo zanemarjenem drevju že kar sama odpada in ki je najočitnejši znak zanemarjenosti. Za strguljo pride na vrsto ščet.

Nazadnje si oglejmo drevo še pri tleh. V prav mnogih slučajih bomo videli, da poganja iz tal — največkrat iz divjaka — šibovje, ki silno grdo kvari celotni vtis dre-

vesa in kaže na veliko zanemarjenost. Tu pa ni dovolj, da bi grmovje pri tleh samo porezali. Zatrli bomo te izrastke le tedaj, ako zemljo okrog debela odkopamo in izrastke porežemo tik pri korenini, iz katere rastejo. Tu naletimo pri mlajših jablanah večkrat na gnezda krvavih ušic, ki okrog korenjače prezimujejo. Zatreemo jih, ako odkrito korenjačo temeljito namažemo, če ni drugega pri rokah, vsaj z gostim apnenim beležem.

Ce naj bo naše delo na zanemarjenem drevju kolikortoliko popolno in uspešno, je neogibno potrebno, da drevo nazadnje, ko je osnaženo in rešeno vsaj najhujše nadloge, obdelamo s kakim primernim škropilom (10% arborinom) ali vsaj po debelejših vejah in po deblu z mazilom (10 do 20% arborin ali za silo apneni belež).

Močno zanemarjeno sadno drevje se s samo enkratno obdelavo težko spravi v red. Seveda je pa vsako nadaljnje delo z njim mnogo manj zamudno nego prvo. Kdor svoje sadno drevje vsaj vsako drugo zimo na opisani način pregleda in obdela, ne bo imel v svojem sadovnjaku nobenega zanemarjenega sadnega drevesa in trud, ki ga bo imel s sadnim drevjem, mu bo z večjo rodovitnostjo, zlasti pa z lepšim sadjem obilno povrnjen. H.

Osuševanje manjših zemljišč

Skoraj povsod po Sloveniji naletimo na zemljišča, njeve ali travnike, ki imajo majhno površino in zadostno padca, pa so vlažna, močvirna. Vsak umnejši kmet, ki nekoliko pozna ustroj zemlje, bo uvidel, da se dá tak svet prav lahko osušiti, ne da bi za to bilo treba kaj večjih izdatkov. Najenostavnejše je pač potegniti v pravi smeri nekaj odprtih jarkov, ki bodo izvlekli vodo iz zemlje in jo vodili stran. Slaba stran odprtih jarkov pa je ta, da se z njimi izgubi precej rodovitnih tal in da je vožnja ozir. vsako obdelovanje na takem svetu ovirano. Zato tudi dandanes na splošno priporočajo osuševanje s pokritimi jarki, tako zvane drenaže z glinastimi cevmi. Tako melioracija podpira tudi banska uprava, ki za njo dovoljuje prispevke v obliki polovične cene za drenažne cevi, pošlje brezplačno tehniko, ki izmeri, zniželira in zakoliči drenažno omrežje, in da tudi predelavca, ki vodi drenažna dela.

Pri manjših zemljiščih pa se komaj izplača taka drenažna naprava, zato je bolj na mestu pokrita drenaža iz kamenja ali fašin. To velja zlasti za tiste gospodarje, ki so tako revni, da ne zmorejo niti polovičnih izdatkov za glinaste cevi. Kamenja ali šibja za fašine ima pa vsak kmet dovolj. Kamenje se na dno jarka zlaga tako, da voda lahko med njim odteka; šibje se pa poveže v butare, fašine imenovane, ki se na dno jarka zložijo tako, da puste vodi prost odtok. Za kateri material se bo odločil gospodar, je odvisno od tega, kar mu pride ceneje, oziroma kar ima na posestvu na razpolago.

Poudarjeno je bilo, da je tako osuševanje primerno za manjša zemljišča, na katerih osuševalni jarki niso daljši od 70 m in je dovolj padca. Tudi globina jarkov naj ne presega 90 cm, navadno okrog 70 cm. Razdalja med sesalnimi jarki bodi 8 do 15 m: če je zemlja bolj peščena, je večja, če je

bolj ilovnata, pa manjša. Doseči treba pač, da jarki dovolj krepko potegnejo vodo iz zemlje nase vsaj do tri petine razdalje. Jarki naj bodo tudi dovolj široki, da lahko v njih stoji delavec, ki polaga kamenje ali butare iz dračja.

Jarek začnemo kopati od izliva navzgor do začetka, potem ga preizkušamo z vodo. Če je povsod dovolj padca: to je, če voda enakomerno odteka od začetka do izliva. Pri tem popravimo morebitne pomanjkljivosti. Šele če je jarek v redu izpeljan, položimo vanj od izliva navzgor spodaj večje kamenje ali kamnite plošče tako da ostane dovolj odprtine za odtokanje vode. Povrh teh položimo debelo kamenje, nanj drobnejše, na to pa travno rušo s travo navzdol. Ostali del jarka zasujemo z zemljo nekoliko višje, kot je ostala površina, ker se zemlja v kratkem sesede. S takim zlaganjem raznovrstnega kamenja in ruše dosežemo, da se spodnji del jarka tako hitro ne zadela z zemljo, kajti tedaj je ves jarek brez koristi.

Kjer ni kamenja, se poslužimo fašin. Iz grmovja, dračja, trnja in različnega vejčevja napravimo butare, ki jih trdno pove-

žemo in na krajih izravnamo. V ta namen nam dobro služijo vrbe, jelše, topolovina, leskovina in drugo šibje. Butare, fašine naj bodo po možnosti vse enako dolge. Ko so jarki izkopani in izravnani tako, kakor smo zgoraj omenili, tedaj položimo butare na dno. Da se drenaša prehitro ne zablati in zamaši, polagamo fašine na lesene križe tako, da se tesno pritisnejo k stranicam jarka. Po vrhu jih pa pokrijemo z narobe obrnjenimi važami, da se zemlja pri zasipanju jarkov ne siplje v spodnje odprtine. Tudi tukaj zasujemo jarke nekoliko višje, ker se zemlja kmalu vleže.

Cetudi so drenaže iz kamenja ali fašin, vendar trajajo v zemlji, ne da bi se zasule, 15 do 20 let. V tej dobi pa že dovolj izplačajo delo in trud, ki smo ga vložili v to napravo. Sedaj pozimi ima kmečki gospodar časa dovolj, da tako osušitev svojih močvirnih travnikov zameli in pripravi vse potrebno za njeno izvedbo. Ko bo pa vreme dopuščalo, bo šel z veseljem na delo in v kratkem času svojo zamisel izvršil. Kot plačilo mu bo bogata košnja dobrega sladkega sena in otave. L.

Gospodarska navodila za december

Ako bo meseca decembra še kaj ugodnega vremena, bomo izvršili še zimsko globoko kop v vinogradu. Tudi rigolanje bomo lahko opravili in tako zemljo pripravili za nove nasade. Ako hočemo trtje na novo posaditi že prihodnjo pomlad, je treba na vsak način zemljo zrigolati čim preje, da zemlja čez zimo dobro premrzne. Spomladi zrigolano zemljišče pa naj ostane tako preko poletja do zime, da se zemlja za nasad primerno odpočije. Pri jesenskem oz. zimskem rigolanju je treba zelo paziti, da zapadlega snega ne podrigolamo; tudi preveč zmrzle zemlje ni dobro podrigolati, ker se bodisi s snegom pomešana ali zmrzla zemlja spomladi dolgo ne segreje. Ne pozabimo tudi na takojšnjo naročitev prvovrstnega trsja. Spomladi ga ne bo več na razpolago!

V vinski kleti so mošti po večini že povreli in so se vina že začela čistiti. Če so vina že dokipela, jih je treba takoj v sodih dopolniti in za naprej stalno gledati, da bodo sodi vedno čisto polni in da nam posebno v slabše izoliranih kletih toplina ne pade prenilsko.

Razvoj mladih vin je treba stalno opazovati, zlasti letos, ko se vina v marsičem

razlikujejo od vin drugih let. Posebno je treba letos paziti, da vina iz zgodaj brnatega grozdja ne bodo imela preveč kisline. Ako jo hočemo zmanjšati, bomo vina pretakali šele v februarju, drože pa med tem večkrat z vinom zmešali, zraven pa skrbeli, da bo v kleti vedno okoli 15° C toplote. Vse to ugodno vpliva na razvoj gotovih glivic, ki precej ostro jabolčno kislino v vinu razkrajajo v mlečno kislino in ogljikov dvokis, ki uhaja iz vina. Mlečna kislina je mnogo milejša mimo jabolčne in je na ta način v precejšnji meri kislina v vinu zmanjšana. Zelo pospešimo naravni padec kisline, če od vzamemo vinu 1—2‰ vinske kisline, ki razvoj zgoraj navedenih glivic ovira.

Vina iz pozno trganega grozdja, ki nimajo preveč kisline, bomo pretočili že okoli božiča in novega leta. Posebno zgodaj je treba pretočiti vina, ki imajo malo kisline, da naravni padec kislinskega preprečimo. Pri prvem pretakanju se morajo vina prezračiti, ker je kisik, ki ga med pretakanjem vino pobere iz zraka, potreben za razvoj vina. Toda vsako vino zračenja ne prenese dobro, zlasti ga ne prenesejo letošnja vina, ki so hudo nagnjena k porjavenju. Pred pretaka-

njem preizkusimo vina zaradi porjavenja v kozarcu na zraku. Če vina porjavijo, jih moramo pred pretakanjem močno zažveplati na ta način, da obesimo v vino na 1 hl vina 10 gr kalijevega metabisulfita. Ko se dodana snov raztopi, vino premešamo. Poskus s kozarcem vina na zraku ponovimo. Če vino še vedno porjavi, mu dodamo na 1 hl še do 5 gr kalijevega metabisulfita. Zapomniti si je treba, da je veliko bolje rjavenje v naprej

preprečiti, kakor porjavela vina popravljati, kar je včasih sploh nemogoče. S kalijevim metabisulfitom žveplana vina je dobro pri pretakanju, katero opravimo nekaj dni po žveplanju, zelo zračiti, da žveplov dvokis čim bolj odstranimo. Sode, v katere pretakamo, bomo samo prav malo žveplali — na 2 hl največ $\frac{1}{2}$ azbestnega traka. Po pretakanju je skrbeti, da bodo sode vedno polni.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Prva vzgoja

Hvala Bogu, je že tu njen mali! Vse, kar si je kdaj prej v mislih predstavljala o njegovem prihodu, o njenem občutju in doživetju tega prihoda, je bilo ničevno, prava ničla, v primeri z resničnostjo. Vsa blažena je ob tem velikem božjem daru, ki mu imena ne ve. Pozabila je že bolečine, ki jih je imela prestat ob njegovem prihodu; vse je pozabljeno, ker je mali tu! Niso to morda le besede, v resnici je tako in če bi ji kdo oporekal, bi mu mogla reči samo to: kdor tega ni poskusil, o tem govoriti ne more.

Zdaj o tem razmišlja, ko je sama, čisto sama, malega so nesli h krstu. Poslovala se je od njega, ko so ga vsega nalepotičili, da ga poneso v cerkev, kjer bo prejel prvi zakrament, sv. krst, ki ga bo naredil otroka božjega in člana sv. cerkve. In ona je bila tista, ki je smela sodelovati pri tem, da je Bog sam dobil novega otroka in cerkev novega člana! Saj pozablja na vse drugo, ko se zatopi v te misli.

Pa je še tudi oče tu! O seveda, bolj kakor kdaj v najzgodnejši ljubezni ga ima rada danes, ko mu je napravila to veselje, da mu je podarila potomca. Pa tudi on je ves izpremenjen in mehak. Kako dober je ž njo!

Ali ni vseh teh lepih misli, tega neslutenga doživetja preveč zanj, zanj preprosto mater? Ko je vendar središče cele hiše, cele družine, vseh sorodnikov in prijateljev! Vsi se vesele ž njo.

Pa kakor hitro je krst minil, že prihajajo z njenim malim, ki bo zdaj še bolj njen. So že tu. Botra ji da malega kristjana, a ona ne more drugega kakor da ga pritisne na srce. skrije v to sveto in posvečeno telesce obraz in — joka. Iskreno poljublja to malo glavico, spoštljivo nežna presa, kamor se je vselil Bog. Kako rada bi o tem še in še raz-

mišljala, pa že se mora posvetiti tudi drugim svojim, ki se danes kar nočejo posloviti od nje. Res, pravi praznik je za vso hišo!

Toda v tem veselem razpoloženju zmoti mlado mater njena materinska dolžnost. Tudi misel, da je vzgojo treba pričeti s prvim dnevom, ne misli prav nič odpraviti. Težko se ji zdi, da naj na malem nebogljenčku, ki bi mu rada vse težavno omilila, takoj začne z redom, ko bi ga pa najraje imela vedno ob sebi. Toda hoče in to ji bo dovolj; hoče vršiti vse dolžnosti, kakor je treba, kakor to zahteva telesni in duševni razvoj; hoče biti prava mati in prava vzgojiteljica, če tudi bi ji marsikdaj srce narekovalo drugače, kakor zahteva pamet: hrano ob svojem času, počitek ob svojem času; pa naj bi mali tudi hotel z jokom kaj izsiliti; saj ve, da je izraz v joku vselej drugačen, če je mali lačen, ali če je moker, ali če je bolan, ali če je — trmast. Zato: pozor!

Pletena otroška obleka

Za majhnega dečka napletemo doma lahko prav lično in toplo oblečko za zimski čas. Za tako pleteno oblečko potrebujemo samo okrog 20 dkg tanjše volne. Dobra je tudi že rabljena, to je volna, ki jo dobimo, ako razparamo kakšno pleteno ali kvačkano oblačilo, ki nam več ne ustreza. Razparamo volno pa moramo naviti na klobčič tako, da roko med navijanjem pomakamo v vodo in s tem nit enakomerno navlažimo. Vlažna volna se potem lepo poravnava in se gotovo delo nič ne loči od onega, ki je napravljeno iz nove volne. Razen materiala za pletenje potrebujemo še pet primerno debelih pletilk in tri gumba. Delo je prav prijetno in gre hitro izpod rok.

Začnemo z zgornjim životnim delom. Nasujemo približno 180 petelj na 4 pletilke (na vsako pletilko po 45 petelj) in pletemo na okrog kakor bi pletli nogavico. Pletemo v vzorcu: dve desni, dve levi ves čas, dokler ni delo 34 cm visoko in moramo pričeti s hlačnicami.

Število petelj razdelimo na dva dela in pletemo ravno, vsako hlačnico zase, kakor dolge pač hočemo imeti. Proti koncu vsake hlačnice malo snemamo, da se zožujejo in imajo lepo obliko, kot jo morajo imeti dobro krojene hlačke. Če se bolj oprimejo, so tudi toplejše kakor pa če so preveč široke. Preden jih skoncamo, napravimo še rob in sicer pletemo nekaj časa v vzorcu »eno desno, eno levo«.

Kjer ee začno hlačnice, vstavimo na vsaki strani po en pleten trikot, tako kakor takrat, kadar pletemo same hlačke. Na enega izmed teh trikotnikov prišijemo gumb, drugega pa opremimo z gumbnico.

Sedaj moramo napraviti še naramnice. Naberemo petlje, ki smo jih prvotno nasnuli, in pletemo takole: vse desne petlje popletemo po dve skupaj, da dobimo namesto po dve desni petlji samo po eno, in imamo v celem samo 135 petelj. Pletemo 3 cm visoko. Nazadnje naredimo še naramnice. Napletemo dve naramnici, dolgi po 17 cm. Spremaj jih prišijemo, zadaj pa zapnemo navskriž.

Z opisano oblečko z naramnicami porabimo lahko vse zimske jopice ali bluze, ki jih oblečemo spodaj. Ta oblečka je najprimernejša za dečka, starega dve leti. Lahko pa napravimo, ako imamo več časa in volne k temu tudi jopico, čepico in šal. O tem pa pozneje.

H. S.

KUHINJA

Jetrna juha. 10 dkg telečjih jeter operem in potegnem kožo z njih. Potem jih zrežem na kose in oprážim na masti, v kateri sem zarumenila esekljano čebulo. Nato jetra še stolčem, jih vržem na razbeljeno mast in potresej s moko. Ko moka zarumeni, zalijem z juho, kropom ali krompirjevko, ter pustim, da dobro prevre. Za uporabo juho precedim v ekledo, v kateri sem vmešala en rumenjake. K juhi dam ocvrte ali opečene žemljice ali močan ponvičnik, zrezan na kose.

Močnat ponvičnik. Sneg napravim iz dveh beljakov potem narahlo primešam dva rumenjaka, par zrn soli in štiri žlice moke. Plitvo pekačo dobro namažem z maslom ali

z mastjo in zravnem mešanico enakomerno po pekači. V pečici pečem 20 minut. Malo ohlajen ponvičnik zrežem na poševne kose.

Ohrovtove klobasice z rižem. Ohrovtovo glavico razdelim na posamezne liste. Vsakemu listu odstranim štorček v toliko, da list ostane vendar cel. Potem te liste prevrem v slani vodi. Prevrate polagam na desko in vsak posamezen list namažem s sledečim nadevom: 2 dkg surovega masla mešam z dvema rumenjaka, potem primešam pest v mleku namočenih in ožetih drobtin in dve pesti zribanega parmezana. Na vsak list namažem žlico nadeva, zvijem liste v klobasice, jih denem v dobro namazano kozico in jih lepo rujavo zapečem. Na mizo jih dam kot okrašek k mesu ali kot samostojno jed, naloženo na špinačo ali na posiljeno zelje.

Navlečeno telečje meso. Kos telečjega stegna operem, potolčem in nasolim. Potem meso pretaknem s slanino. V kozici zarumenim tanke rezine suhe slanine in dobro pest esekljane čebule. Na zarumenele rezine in čebulo denem meso, prilijem par žlic juhe in pokrito pražim do mehkega. Med praženjem večkrat polijem z ocedkom, v katerem se meso praži. Meso dam na mizo s precejenim ocedkom in s pridevkom pire krompirja ali s praženim rižem. Na ta način napravim lahko tudi goveje stegno ali meso od drobnice.

Zdrobovi štruklji. Testo napravim iz pol litra moke, oseminke litra mlačne, osoljene vode, žlice olja in in iz drobnega jajca ali samo beljaka. Testo pognetam toliko časa, da požene penice. Testo pokrijem s toplo ekledo, če je testo bolj trdo, z mrzlo ekledo pa če je testo voljno in mehko. Ko testo pol ure počiva, ga namažem s sledečim nadevom: k 10 dkg zdroba primešam štiti rumenjake, pol litra kisle smetane in iz štirih beljakov sneg. Testo zvijem trdo skupaj, ga zavijem v snažno ruto, povežem z nitko in skuham v obilni slani vodi. Kuhane štruklje razrežem na kose, zabelim s surovim maslom, v katerem sem zarumenila nekoliko drobnic. Na mizo dam z jabolčnim ali kakim drugim kompotom.

Riževe klobasice za juho. Riž oprážim na masti, a ne sme biti premehek. Ko je riž oprážen, ga postavim na stran, da se ohladi. V ohlajenega primešam par pesti esekljane goveje ali telečjega kuhanega ali pečenega mesa pol pesti drobtin, malo zelenega peteršilja in eno celo jajce. Ko je vse dobro zmešano, namažem z mešanico oblate, zvijem trdo skupaj in režem v podolgaste klo-

basice. Te klobasice namočim v jajcu in jih ocvrem na masti. Zraven klobasice dam v skodelicah gori opisano rujavo juho, lahko pa tudi govejo juho.

Jabolčne rezine. Testo napravim iz sledečih snovi: pol kg moke, 20 kg surovega masea ali masti, par zrn strte soli, četrt litra mrzle vode, dveh žlic sladkorja in enega zavitka pecilnega praška. Testo dobro pregnetem in pustim na hladnem pol ure počivati. Potem testo za pol prsta na debelo razvaljam, položim na pomazano pekačo in potrese s sredino z olupljenimi nakrhljanimi kislimi jabolki. Jabolka naj bo $\frac{3}{4}$ kg. Po jabolkih potrese 10 kg sladkorja, pol žličke cimeta in nekoliko limonine lupinice, drobno sesekljane. Testo od obeh strani zapognem, tako da so jabolka pokrita. Površino namažem z raztepenim jajcem in potem spečem v precej vroči pečici. Pečem dobre pol ure. Pečeno in nekoliko ohlajeno testo zrežem na rezine.

DOMAČA LEKARNA

Bata za bolečine v udih. Zmešaj 10 g kafe, 1 g peruv. balzama, 1 g žbicega olja, 1 g limonovega olja, 5 g balzamovega olja, 1 g salmijakovega cveta in 30 g čistega špirta, raztegni tablico bate, pokropi jo s tem in zavij boleči ud. Čez dve uri deni nov obkladek bate. Za noge je dobro, če v vrež kakor je podplat in danes v obutev.

Roke in noge, ki so podvržene udničnim bolečinam, varuj mokrote in mraza, vtiraj vanje smrekovo tinkturo in kopiji v izkuh: gomilic. Dobro je, če zaviješ noge pri obuvanju v sveže natiskan časopis ali da imaš vsaj papirjev podplat v obutvi. Prazno obutev nabaši vselej s papirjem, to vzame vlago nase.

Staro salo navežejo v nekaterih krajih na vrat bolniku, ki je ima gnojno grlo. Staro salo je bilo prej na glasu, da pomaga za sušico in udnico, če se utiraš z njim in ješ vsak dan malo ocvrtega. Pri mazilu za grinte na glavi mora biti staro salo, kakor mora biti pri večini mazil. V Borovnici je bil mož, ki je zdravil zlomljene kosti z mazilom bluščeva, gabeza in starega sala. Korrene obeh rastlin in kos sala je sesekal do drobnega, zmešal in navezal. Pripovedujejo, da so se kosti hitro zarastle.

Če te tišči v prsih, če te muči kašelj in trga po kosteh, prevrej v pol litra cvička pest smokev, dve žlici meda in dve žlici dobre misli (dobocomistica, Origanum). — Jemlji večkrat na dan po nekaj žlic tega. — Za škulo ali zazobico, tudi za pik strupene živali, kuhaj dobro misel in suhe smokve na vinu in izpiraj si usta z gorkim vinom, na pčeni ud devaj gorke obkladke.

Če se te loteva zlatenica, pij čaj dobromislčin in koplji ali umivaj se vsak dan v njegovi izkubi. Če ne deluje jetra, če gre voda le po kapljah, če boli v maternici, kuhaj dobromisllico na vinu, jemlji po dve žlici vina trikrat na dan in devaj na maternico in na mehur (kjer je bolezen) obkladke dobromisllice, ki je prevrela na vinu in na olju. Za pljučne bolezni uživaj poleti vsak dan malo zelene zeli, pozimi malo štupe.

Spanec beži od trudnih oči. Potegni v nos nekaj kapelj majaronovega soka. Dr. Springer priporoča čašo vročega mleka, posebno za stare ljudi. Kdor je slaboten, ne zaspi v mrzli sobi in mrzli postelji. Zato je treba posteljnino čez dan presušiti in pregreji. Ni dovolj, da pregrejemo z grejilko postlano posteljo. Sopara, ki se nabere v postelji od izhlapevanja našega života, vlaga, ki jo vleče nase posteljina raz sten in zraka nase, ostaneto vkljub segrevanju v posteljni. Posebno neprijetni sta vlažni blazina in odeja. Veliko trganja v glavi, bolnih oči, izpadanja las je kriva vlažna blazina. Z vlago prepojena vatirana odeja je kakor svinec miraz ti leze iz nje v kosti in čreva in tako dobiš bolezen, da ne veš od kod. Zato je treba pozimi pod vatirano odejo še tenko flanelasto, še boljše pa je, če imaš samo par flanelastih odev na sebi.

Flanelaste ali parhentaste rjuhe imajo zdaj zelo za zimo. So res bolj tople. Ali napakno je, če misli gospodinja, da teh rjuh ni treba nekaj mesecev prati. Tudi take rjuhe se napojijo potu in druge vlage, umazane so mrzle in nezdave. Treba jih je torej prati kakor druge rjuhe. S tem, da jih presušimo vsak dan, jih imamo pač lahko nekaj dni več na postelji.

Perje iz blazin je treba vsako leto oprati ali vsaj presušiti. Kokošje perje opari in izperi dobro, preden ga nabašeš v blazino, saj ne veš, kod se je valjala kokoš in ne, če ni imela bromih nog ali grint. Gosje perje je boljše za glavo, kakor kokošje, še boljše je za glavo čista žima, še najboljši pa so prosene pleva, ki slovijo na kmetih, da izvlečejo vročino in boleznj iz glave in telesa. Boleznj vleče nase tudi vzglavje iz praproti.

g V svrhu razširjenja štajerske kokoši bo banska uprava tudi prihodnjo spomlad oddajala valilna jajca. Naročila zbiraajo kmetijske organizacije, šolska vodstva in občine. Vsak, ki želi dobiti valilna jajca, jih mora naročiti najkasneje do 20. januarja 1938. — Poznejša naročila se ne bodo upoštevala. Jajca se bodo oddajala meseca marca in aprila. Takoj ob naročilu mora naročnik plačati za vsako jajce po 1 din. Podrobnejša navodila ee dobijo pri sreskih načelstvih in mestnih poglavarstvih.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

g Na zadnjem sejmu v Ljubljani je imela živina te-le cene: voli I. vrste din 6 do 6,50, II. vrste din 5,50 do 6, III. vrste din 5,50; telice I. vrste din 6 do 6,50, II. vrste din 5,50 do 6, III. vrste din 5,50; krave I. vrste din 4 do 5, II. vrste din 3,50 do 4, III. vrste din 3 do 3,50; teleta I. vrste din 8, II. vrste din 7 za 1 kg žive teže. Prašiči, sremški din 9 do 9,50, domači din 7,50 do 8, pršutarji din 7 do 8 za 1 kg žive teže. Na sejmu so prignali 56 volov (prodali 16), krav 53 (prodali 14), telet 16 (prodali 12), konj 138 (prodali 18 od din 400 do 3.500), prašičkov v starosti 6 do 10 tednov so pripeljali 230 glav, prodali so jih 89 komadov po din 100 do 200.

g V Kranju so na semanji dan, 6. dec. prodajali živino po sledečih cenah: voli I. vrste din 6, II. vrste din 5,50, III. vrste din 5; telice I. vrste din 6, II. vrste din 5,50, III. vrste din 5; krave I. vrste din 5, II. vrste din 4,50, III. vrste din 4; teleta I. vrste din 8, II. vrste din 6 do 7 za 1 kg žive teže. Prašiči špeharji din 8 do 9, pršutarji din 7 za 1 kg žive teže; pujski 7 do 8 tednov stari din 100 do 130 za komad. Cene so ostale od zadnjic nespremenjene.

g Sejem na Vačah dne 30. novembra je pokazal te-le cene: voli do din 5, krave do din 4—4,50, telice do din 5 za pleme in do din 4,50 za meso, biki za pleme do din 5,50, za meso do din 4,25, ovce do din 3,50, koze do din 3,50 za 1 kg žive teže. Prašiči so šli za meso po din 6, svinje za pleme din 5; kokoši, race, gosi in purani se prodajajo po din 5 za 1 kg.

g Na sejmu v Zagorju dne 2. dec. so prodajali vole po din 5, telice po din 4,50, krave din 3,50, ovce din 3 za 1 kg žive teže.

g Iz Kočevja sporočajo, da je na sejmu dne 30. nov. imela živina sledeče cene: voli din 4,50 do 5,50, krave din 3 do 4,50, junci din 4 do 5, telice din 3,50 do 4,50, teleta din 6 do 7 za 1 kg žive teže.

g Na Vinici v Beli Krajini so na sejmu dne 29. novembra prodajali vole po din 3,75 do 5 za 1 kg žive teže; po večini so zglihali na čez za par od din 3800 do 6000 po kakovosti. Dogon ni bil bogve kako dober.

g Na semanji dan v Brežicah 4. dec. so prodajali: vole I. vrste din 6, II. vrste din 5, III. vrste din 4,50; telice I. vrste din 6, II.

vrste din 5, III. vrste din 3,50; krave I. vrste din 5, II. vrste din 4, III. vrste din 2,50; teleta din 5 do 6; prašiči, špeharji din 8,50, pršutarji din 7 za 1 kg žive teže.

g Zadnje cene živine v Mariboru. Debeli voli din 5 do 5,50, poldebeli din 4 do 4,75, vprežni din 3,50 do 4,80; krave, debele din 4 do 5, plemenske din 3,40 do 4,25, klobarice din 2,15 do 3,50, molzne din 3,10 do 3,65, mlada živina din 4,50 do 5, teleta din 5 do 6,75 za 1 kg žive teže. Prašiči: 5—6 tednov stari din 60 do 90, 7—9 tednov din 80 do 100, 3—4 mesece din 120 do 170, 5—7 mesecev din 210 do 340, 8—10 mesecev din 350 do 440, 1 leto stari 620—780 za kom. Na vago so šli po din 6 do 7,50 za 1 kg žive teže in po din 9 do 11 za 1 kg mrtve teže. Dogon ni bil velik: pripeljali so 55 glav, prodali pa 36 glav.

CENE

g Cene kmetijskih pridelkov. V Ljubljani: Pšenica 100 kg din 230, ječmen din 195, rž din 195, oves din 180, koruza din 150, fižol din 230, krompir din 80, seno din 45 do 60, slama din 30 do 35. Sadje: jabolka I. vrste din 4, II. vrste din 3, III. vrste din 1,50 (na debelo); hruške II. vrste din 5, III. vrste din 4 za 1 kg. — Svinjska mast za 1 kg din 18 do 20, slanina, hrvaška din 16, domača din 15; surove volovske in kravje din 12, surove telečje din 13, svinjske domače din 7 za 1 kg. — V Kranju, 6. dec.: pšenica za 100 kg din 225, ječmen din 200, rž din 215, oves din 180, koruza din 140 do 150, fižol din 225, krompir din 75, seme lucerne din 1950, seno din 75, elama din 50. Sadje: jabolka I. vrste din 5, II. vrste din 4, III. vrste din 2,50; suhe češplje din 9 do 11 za 1 kg. Slanina, sveža din 16, suha din 20 do 24, svinjska mast din 19, med din 20 do 24, neoprana volna din 22 do 24, oprana din 30 do 34 za 1 kg.

DENAR

g Na ljubljanski borzi so dosegle tuje valute pretekli teden te-le najvišje cene: avstrijski šiling 8,76 din, holandski goldinar 24,13 din, nemška marka 17,48 din, belgijski belg 7,37 din, švicarski frank 10,03 din, angleški funt 217 din, ameriški dolar 43,17 din, francoski frank 1,47 din, češka krona 1,52 din in italijanska lira 2,29 din.

PRAVNI NASVETI

Stara pot v mapi. L. J. D. Mimo vaše hiše, ki je bila zgrajena pred 10 leti, vodi v mapi zarisana pot, tako široka, kot so vse druge občinske poti. En del te poti se ni uporabljal za vožnjo, odkar sedaj živeti ljudje pomnijo. Ohranila se je le 1 m široka pešpot. Vprašate, če lahko prisilite mejaše, da se vam odmaknejo, da boste lahko pešpot uporabljali za vožnjo. — Ugotoviti morate, čigav je svet, ki je v mapi zarisan kot pot. Če je ta svet last posestnikov, potem pomeni v mapi zarisana pot, da se je ob času sestavljanja katasterskih map vozilo. Posamezni posestniki, ki so tod vozili, so tedaj imeli priposestovano služnostno pravico. Če pa kasneje tekom let niso več po tej poti vozili in se skozi 30 let tod več ne vozi, potem je ta služnostna pravica sama od sebe ugasnila in posestniki te zemlje opravičeno lahko branijo vožnjo vsakomur. Če pa je kot pot zarisani svet občinska last, potem je tudi občina zgubila pravico do tega sveta, če so skozi 40 let mejaši te poti ta svet uživali s tem, da so orali ali pa kosili travo. Kajti s 40-letnim mirnim uživanjem so si mejaši ta svet priposestovali. Če je temu tako, potem se morate s posameznimi posestniki pogajati, da vam bodo dovolili vožnjo.

Nestrpen vlagatelj. L. A. Sv. L. Ne moremo vam povedati, kdaj bo vaša domača hranilnica začela izplačevati vloge do 10 tisoč din. To bo najbrže takrat, ko bodo tudi vse druge hranilnice dobile zadostna sredstva za to, bodisi v obliki novih vlog vlagateljev, bodisi v obliki ugodnih posojil od države ali privilegiranih denarnih zavodov.

Neveljavna oporoka? F. G. L. Tri dni pred smrtjo je oče dal poklicati tri priče; ko so prišle, je rekel, da bo napravil oporoko in nato povedal, da zapusti vse svoje premoženje hčerki, sinu pa da dve parceli. Eden izmed navzočih je to napisal, nato se je podkrižal oče in podpisale so se vse tri priče. Vprašate, če je taka oporoka veljavna, ker je oče znal sam pisati, pa se niti podpisal ni, ampak le podkrižal. — Če zapustnik ni sam napisal oporoke, jo mora sam lastnoročno podpisati. Izrecno pa mora izjaviti pred tremi zmožnimi pričami, od katerih morata biti vsaj dve hkratu prisotni, da je spis njegova poslednja volja. Priče pa se morajo podpisati s pristavkom, ki kaže na njih svojstvo kot priče. Če pa zapustnik, bodisi da ne zna, bodisi zaradi bolezni ne more pisati, potem pa mora v prisotnosti vseh treh prič podkrižati se in povedati, da je spis njegova poslednja volja. Če pa je podpis kake priče pomanjkljiv, zapustnik pa je vpričo vseh treh prič izjavil svojo poslednjo voljo, potem je taka, vpričo treh zmožnih prič dana zapustnikova izjava, veljavna ustmena oporoka.

Prenaglen podpis kupne pogodbe. K. A. M. Prodali ste neki trdki stoječe hraste. Dogovorili ste se, da jih boste dalj po določeni ceni, kolikor jih boste sami hoteli. Zastopnik trdke je rekel, da bo trdka trpela vso škodo, ki jo bodo hrasti naredili na sosedovih njivah, ko bodo posekani in tudi voženi po njih. Pri tem dogovoru sta bili prisotni vaša žena in sestra, z zastopnikom trdke pa še neki delavec. Zastopnik trdke je pogodbo napisal in jo dal vam podpisati, ne da bi jo prebral. Ker niste imeli naočnikov, tudi sami niste pred podpisom pogodbe prebrali, ker ste se zanesli. Po eni uri ste z naočniki prebrali pogodbo in ste ugotovili, da je zastopnik trdke vpisal, da se zavežete dobaviti 500 hrastovih pragov in 50 m³ hlodov, da trpite morebitno škodo pri podiranju vi in ne trdka in da se v slučaju spora podvržete borznemu razsodišču, o čemer pa sploh ni bilo govora. (Sporočili ste trdkinemu zastopniku, naj se pri vas oglasi, da se zadeva uredi in pogodba napiše, kakor je bila dogovorjena, pa se ni več oglasil. Pač pa je v vašem gozdu brez vašega znanja zaznamoval 50 hrastov, ki mu jih sploh niste prodali. Vprašate, če lahko pogodbo razveljavite. — Stranke se lahko sporazumejejo, da se v slučaju spora podvržejo temu ali onemu sodišču. Tak dogovor je pa le tedaj veljaven, če je tudi zapisan. Če pa je tak dogovor le podpisan, v resnici pa med strankama o tem sploh ni bilo nič govorenega, potem tak pismeni sporazum ne velja, čeprav je podpisan. Če so vse vaše navedbe resnične, da pogodba pred podpisom ni bila prebrana, da se je drugače napisala kot je bilo dogovorjeno, potem vam svetujemo, da takoj tožite na ugotovitev, da je ta pismena pogodba neveljavna. S tem vi prehitite trdko, da vas ne bo pri borznem razsodišču tožila na izpolnitev zapisane pogodbe. Če bo sodišče ugodilo vaši tožbi — to zavisi od izpovedb prič, ki so bile prisotne — potem bo pismena pogodba razveljavljena. Ostane pa med vami in trdko še vedno v veljavi dogovor, kakor ste ga ustno sklenili. — Vsakemu posestniku svetujemo, naj bo pri prodaji lesa previden. Boljše je, da pred končno sklenitvijo pogodbe zahteva od kupca, da mu da napisano pogodbo na vpogled, da jo doma v miru prečita in da črta, kar mu ne odgovarja. Tako svetujemo vsem posestnikom, da kratkotalo črtajo dogovore, da se podvržejo v slučaju spora borznemu razsodišču. Pač pa naj vsak prodajalec zahteva, da se vpiše dogovor, da se podvržejo v slučaju spora domačemu okrajnemu sodišču. S tem si prihranite potne stroške in tudi sami se lahko pri okrajnem sodišču zastopate, čeprav gre za vrednost preko 12.000 din.

**Pridobivaite
novih naročnikov!**